

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VII. Tentatorem Deus cur sæpius permittat esse victorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Christus dixit: Hac omnia adjiciuntur vobis. Math. c. 6. vers. 33. Greg. 10. 2. lib. 1. moral. cap. 3. mihi pag. 358. Deus Jobum manibus hostis concessit, sed e suis non dimisit. Joan. c. 10. vers. 28. Job cap. 1. vers. 12.

Apo. cap. 2. vers. 8. & seqq.

Num. c. 14. vers. 22. Tentaverunt me jam per decem vices, hoc est, fuisse.

Improborum machinationes non metuenda: August. in psal. 54. mihi pag. 214.

Math. c. 5. vers. 12.

Mat. c. 10. vers. 28.

Sed ne conturbetur dilectio, quâ diligitur inimicus. Idem in eundem psal.

Hier. c. 50. vers. 23.

Athanas. in vita s. Antonii. c. 16. apud Roswey p. 43.

vitias & facultates, non pluris sanè, quam ipsas Jobi lacrimas & vestes. Additamenta sunt moderatissime usurpanda. Deinde Jobum Deus hostis manibus concessit, sed e suis non dimisit. Quod affirmatissime docens Gregorius: Ecce, inquit, per permissionem verberis comitatur custodia protectionis, & electum suum. Divina dispensatio custodiendo deserit, deserendo custodit: alia illius prodit: alia protegit. Si enim totum Job desereret in manu tanti adversarii, homo quid esset? In ipsa ergo sustulit permissionem permiscetur quadam libra pietatis: quatenus in uno eodemque certamine & servus humilis ex opprobrio proficiat, & hostis superbiens ex permissione succumbat. Manui itaque adversarii sanctus vir traditur, sed tamen in inimici adversarii sui manu retinetur. De illis quippe ovibus fuit, de quibus in Evangelio ipsa Veritas dicit: Non rapier eas quisquam de manu meâ: & tamen expetenti hosti dicitur: Ecce in manu tuâ est. Idem ergo in manu Dei, idem in manu est diaboli, quia tenuit, quem concessit, & dando non dedit, quem adversarii sui jaculi ejiciens abscondit. Adstrinxit Deus potentatem dæmonis ad tentandum, sed non adstrinxit robur & vires Jobi ad luctandum. Devenit Jobus in diaboli manus ad tentationem, remansit in manu Dei ad remunerationem.

Edixit Deus per Apocalypseo scriptorem: Hac dicit primus & novissimus, qui fuit mortuus, & vivit. Scio tribulationem tuam, & pauperitatem tuam, &c. Nihil horum timeas, quæ passurus es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem: & habebitis tribulationem diebus decem. Ego fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Sed quid illud est solatii? Habebitis tribulationem diebus decem, hoc est, multos aut omnibus vitæ diebus. Hoc certè præmeditandum, ad hoc parandus est animus, neque enim hic gaudii locus esse potest, ubi tota hominis vita tentatio mera est. Esto igitur fidelis, ut fias beatus: Aspice coronam, omnigenæ voluptatis affluentiam. Ne diaboli & improborum in te machinationes metuas, omnis eorum malevolentia, omnis vexatio & injuria tuum ceder bonum. Affirmat & honoratur Augustinus: Cum aliquid tale patitur Christianus, inquit, non debet facile velut odio ire in eum, à quo patitur, & velle ventum vincere: sed convertere se ad orationem, ne amittat dilectionem. Neque enim timendum est, ne aliquid faciat homo inimicus. Quid enim facturus est? Multa mala diciturus, opprobria jaculaturus, ut conviciis seviturus. Sed quid tibi? Gaudete, inquit, & exultate, quoniam merces vestra magna est in cælis. Ille in terrâ geminat convicia, tu in cælo lucra. Sed se ferat amplius, possit & aliquid amplius. Quid te securus, cui dictum est: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere? Quid est ergo timendum, quando pateris in ignem? Ne conturbetur in te dilectio, quâ diligis inimicum. Non pateris persecutionem? Non vis ergo piè vivere in Christo. Omnes enim qui volunt piè vivere in Christo, persecutionem patientur. Vis probare verum esse, quod dictum est? Incipe piè vivere in Christo. Addit: Ne puteris gratos esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. Omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur, aut ideo vivit, ut bonus per illum exercetur.

CAPVT VII.

Tentatorem Deus cur sæpius permittat esse victorem.

Quærit Hieremias vates: Quomodo confractus est & contritus malleus universæ terræ? Quam validus ille malleus sit, qui tot ferri centumpondia, in lamellas tenues diffundit? Diabolus verè malleus universæ terræ, sed magnam partem contritus, idque à puero Bethlehemi nato & in cunis gramineis collocato. Antonius Magnus, ut suos adversus cacodæmones animaret: Nos, inquit, diabolo nihil credamus, & vincemus. Adveniente Domino Jesu destructus est inimicus, & omne ro-

bur ejus elanguit. Propter quod pristinæ virtutis memorem, quasi tyrannus jam senescens, cum ruisse se videat, in perniciem grassatur humanam; nec tamen potest firmum Deo pectus, cogitationum & ceterarum fraudum arte pervertere. Nam etiam irruentes mortem nobis intentare videantur, ridendi potius sunt, quam timendi, quia cum sint debiles, minantur cuncta, nec faciunt. Addit cum hoste ipso colloquens: Scimus, quia idcirco vivimus Christiani, & contra te nobis secuta est congressio, quia infirmatus es à Domino. Ideo tuus ipse jacularis confoderis. Eodem sensu Augustinus: Videte fratres, inquit, ubi David Goliath percussit; in fronte utriusque ubi crucis signaculum non habebat. Quod autem David non habens gladium ascendit super Goliath, & suo eum proprio interfecit gladio; designatum est, quod in adventu Christi suo gladio diabolus victus est; qui per nequiam suam & injustam persecutionem, quam exercuit in Christum, omnium in eum crediturum perdidit principatum.

Nihilominus hic adversarius non desinit tentare & impellere ad vitia. Nec verò Deus non tantum sinit tentari, sed & vinci. Hoc non satis capit intelligentia humana, & identidem quærit: Cur ergo Deus tentari nos permittit, cum plurimos præciat vincendos? Ad istud jam respondendum.

S. I.

Quæstionis igitur est; Cur Deus non impedit hanc pugnam, quando toties hostis obrinet victoriam? Cum præciat tot hominum celsuros tentationibus, cur tentari eos sinit? Primum est, quod altè imprimendum animo: Deus in omnibus suis operibus & Misericordiam ostendit, & Justitiam. Nam, *Universa via Domini Misericordia & Veritas*, sive Justitia. Infinitè misericors est Deus, sed & infinitè justus. Idcirco psaltes maximo affectu: *Misericordiam*, inquit, & *judicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam*. Hæc supremi Numinis sunt insignia; *Oliva & Gladius*. Considerate Domini Jesu in Orbem ingressum & egressum, primum vitæ & ultimam, Natalem & Mortalem diem, utrobique spectandam se dabit tam Misericordia, quam Justitia. Dei filius jam in Crucem sublatus, habuit supplicii socios latrones duos, sed diversissimè affectos; illum Misericordia eodem die è cruce in paradysum emisit, istum Justitia in tartarum deiecit. Idem ad Infantis divinisissimi præsepium est videre. Misericordia tres Orientis latraps ad Christi cunas pertraxit, Justitia Herodem scitarum & latronem cum scribis antro nascentis beatissimo excludit. Evolve codices divinos ab omnium primo Genesios libro, ad ultimum Apocalypseo, in omnibus luculentè cernes, quâ ratione Dei Justitiam & Misericordiam in universis operibus suis admirabili fœdere conjunxerit. *Universa via Domini Misericordia & Veritas*.

Ita planè misericors & justus Deus impugnari nos permittit tentationibus & etiam sæpe superari. Misericors est, qui tentationes immittit, ut per eas probetur virtus, & excitetur parandis promeritis, augendis præmiis. At verò justus, cum concedit eos corruere, qui nolunt pugnare, nec Domino suo fideles permanere. Tam autem potens est arbitrium hominis, ut eum nec quidem omnes simul diaboli ad ullum vitium pertrahere, si nolit, à virtute ullâ possint avertere, si eam velit exercere. Deus ipse neminem cogit: ignem & aquam, bonum & malum, vitam & mortem proponit; tui est arbitrii, optio eligendi soluta. Quod Siracides apertissime testatus: Deus, inquit, ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui. Ante hominem, vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei dabitur illi. En, mi homo, Deus apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris, porrigere manum tuam. Ad utrumque liber es; elige, sed cave, ne beatus Basilius suum illud tibi occinat: *Malè ponderas, prava bonis preferens, vana veris potiora ducens, temporaria*

Cur Deus non impedit tentationes diaboli cum probetur virtus celsuros tentationibus. Misericordia & Veritas. Infinitè misericors est Deus, sed & infinitè justus. Idcirco psaltes maximo affectu: Misericordiam, inquit, & judicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam. Hæc supremi Numinis sunt insignia; Oliva & Gladius. Considerate Domini Jesu in Orbem ingressum & egressum, primum vitæ & ultimam, Natalem & Mortalem diem, utrobique spectandam se dabit tam Misericordia, quam Justitia. Dei filius jam in Crucem sublatus, habuit supplicii socios latrones duos, sed diversissimè affectos; illum Misericordia eodem die è cruce in paradysum emisit, istum Justitia in tartarum deiecit. Idem ad Infantis divinisissimi præsepium est videre. Misericordia tres Orientis latraps ad Christi cunas pertraxit, Justitia Herodem scitarum & latronem cum scribis antro nascentis beatissimo excludit. Evolve codices divinos ab omnium primo Genesios libro, ad ultimum Apocalypseo, in omnibus luculentè cernes, quâ ratione Dei Justitiam & Misericordiam in universis operibus suis admirabili fœdere conjunxerit. Universa via Domini Misericordia & Veritas. Ita planè misericors & justus Deus impugnari nos permittit tentationibus & etiam sæpe superari. Misericors est, qui tentationes immittit, ut per eas probetur virtus, & excitetur parandis promeritis, augendis præmiis. At verò justus, cum concedit eos corruere, qui nolunt pugnare, nec Domino suo fideles permanere. Tam autem potens est arbitrium hominis, ut eum nec quidem omnes simul diaboli ad ullum vitium pertrahere, si nolit, à virtute ullâ possint avertere, si eam velit exercere. Deus ipse neminem cogit: ignem & aquam, bonum & malum, vitam & mortem proponit; tui est arbitrii, optio eligendi soluta. Quod Siracides apertissime testatus: Deus, inquit, ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui. Ante hominem, vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei dabitur illi. En, mi homo, Deus apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris, porrigere manum tuam. Ad utrumque liber es; elige, sed cave, ne beatus Basilius suum illud tibi occinat: Malè ponderas, prava bonis preferens, vana veris potiora ducens, temporaria

atervis praponeis, praterentem voluptatem pro indefinente latitâ eligens. Deus neminem jubet esse impium, & ad peccandum nulli facit potestatem. Figulus vasa omnia, quæ ad rotam figuralem fingit, ollas, discos, urnas, hydrias furio committit: quædam concrepant, alia calores tolerant. Non damnemus inertie manum figuli opifex vasa cupit integra, non fracta; æqualem omnibus industriam impendit. Sed excoquenda sunt & duranda igni; si æstum non ferant & rumpant, extra culpam est figulus; fecit quod potuit, quod debuit. Ita prorsus multi tentationibus vincuntur, sed suâ culpâ; pugnare nolunt, resistendi laborem fugiunt, suo vitio succumbunt, alii in tentationibus multo gravioribus vincunt. Utrobique Deus cum tentatione facit proventum. Sed illi desides divinis auxiliis non utuntur; sunt olle fictiles ignis impavitis, utri nolunt & excoqui; diffiliunt: alii durant in ignibus, & suo se figulo probant. Atque hi Misericordiæ, illi Justitiæ sunt specimina.

§. II.

Ad illa regii psalta verba: Catuli leonum rugientes, ut rapiant & quarant à Deo escam sibi: Augustinus interpretes: Qui sunt, inquit, catuli leonum? Principum & potestatum ævis hujus, demones & angeli diaboli. Quomodo querunt sibi escam, quando tentant: sed quia non accedunt, nisi eis Deus dederit potestatem, ideo dictum est: Querentes à Deo escam sibi. Petiit Iob tentandum. Qualem escam? Opulentiam, pinguen, iustum Dei. Petiit illum tentandum, & accepit tentandum, sed non opprimendum; purgandum, non evertendum; aut forte nec purgandum sed probandum. Tamen & qui tentantur, aliquando traduntur occulto merito suo in manus tentatoris, quia traditi sunt forte in concupiscentias suas. Nam diabolus nulli nocet, nisi accepit potestatem à Deo. Quare autem datur potestas? Aut ad damnandos impios, aut ad probandos pios. Iuste hoc totum Dominus agit, & in neminem habet diabolus potestatem, vel in aliquid ejus, nisi ille concedat, cui est potestas summa & sublimis. Sic diabolo, sic homini nulla est potestas in Dominum, nisi desuper detur. Et homo, & diabolus, & qualibet demonia, non nisi acceptâ potestate nocent, sed proficiendis non nocent. Malis ita sunt sicut ignis sereno, bonis ita sunt tanquam ignis auro. Manducatus est Iudas ut fœnum, probatus est Iob ut aurum. Aliquando Satanæ transfiguratur se in Angelum lucis ad tentandos eos, quos ita vel erudiri opus est, vel decipi iustum est.

Puerulus olim ex alto decidit, sed quia in ipso casu togula puerilis in campanæ formam se diffudit, illæxus terram contigit. Permittit Deus nos periculis exponi, tentari, labi, sed non conterri. Testatur carmen sacrum: Apud Dominum gressus hominis dirigentur, & viam ejus volent. Si gressus, ergo & cogitationes, ac tentationes secreto domini consilio diriguntur. Ideoque additur: Cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam. Ne tentatus se præcipitet in consensum, ne patientiam perdat & fiduciam. Novit Dominus, teste Petro, pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem iudicii reservare cruciandos. Misericordiâ & Justitiâ hæc sunt omnia.

Rex Sionis de seipso: Impulsus, eversus sum, inquit, ut caderem; & Dominus suscepit me. Huic regi ferè contigit, quod olim remigi. Id Valerius memoras: Regios interitus, inquit, magnitudine miraculi remigis casus æquat, quem in Tyriorum navigio sentinam haurientem, cum è navi fluctus abjecisset; altero latere perrecessum, fluctus contrarius in navem retulit. Itaque miseri simul ac felices comploratione permixta fuit gratulatio. Ita quandoque Deus tentati sinit hominem, ut is secum actum, & pæne omnia jam deplorata exilimet. Sed brevi seipsum velut perditum recolligit. Nam, Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos, & reducit. Dominus pauperem facit & divites, humiliat, & sublevar. Cadere sinit, sed manum supponit: Ejicit è navi, & reponit; robustior plerumque severior, mitior debiliore. Quod de Pa-

triarchâ Jacob afferens Sapientia: Certamen, inquit, forte dedit illi, ut vinceret. Sed ubi fortius certamen, ibi & auctius stipendium, nobilior corona, copiosius præmium.

§. III.

Chrysoctomi ævo vixit magni nominis, & opibus valens Stagyrus, res suas Mundum habere iussit, & monachum inquit. Religiose familiarum jam adscriptus eas expertus est tentationes, quas nunquam senserat solutus sacris legibus. Hinc illius ad Chrysoctomum querelas graves & multæ, quas ipse Chrysoctomus recensens: Videtur mihi, ait, una esse causa mædri tui, nequissimi demonis insania. Aestas enim primò, eâ te consideratione turbati ac ferè in desperationem præcipitari, quod cum priore tempore laxius & negligentius viveres, nihil hujusmodi perpessus sis: postea vero, quam teipsum Mundo crucifixi, tunc demum iste morbus invaserit. Secundo, quod quam plurimos noviter dum delicatè viverent, hac peste correptos: eos tamen parvo post tempore ita eâ infirmitate liberatos, ut perfecte integritati restituti & uxores ducerent, & plurimos procrearent filios, omnibusque vite præsentis voluptatibus diu ac jucundè fruèrentur, nihil, postmodum tale paterentur; contra, tu cum tantum tempus in jejuniis ac pernoctationibus, & reliquâ propositi & vite austeritate contriveris, nullam erummarum tuarum liberationem, nullum finem hæcenus invenis. Tertio, quod cum sanctus ille vir tantam in reliquis adversis demones potentiam ostenderit, nihil ejusmodi potuerit in tuâ dilectione perficere, neque ipse, neque hi qui cum illo erant, illo etiam in hoc genere potentiores, verum omnes re infectâ abs te cum robore discesserunt. Adhæc aliâ ex parte nimium te angidicebas, quod ita animam tuam incredibilis vis mæroris occupaverit, ut sæpius ad laqueum ferè, stuviumque & præcipitium proveharis. Quarto deinceps loco, quod æquales tuos & contubernales, qui tecum sacram hanc, celestemque conversationem inierunt, transgisse ægenes aspicias: te vero sarrisima procella expositum, & quod omnium profectò miserandum est, carceri additum. Neque enim his qui ferro vinciti sunt, ita lacrymandum asserabas, ut his qui hujusmodi catena colligati fuerint.

Ad ista tribus omnino laxioribus libris, quos de Providentiâ Dei composuit, Chrysoctomus responderet. Atque hæc ceteris miscet: Antehac, mi amantissime omnium Stagiri, spectator eras, nunc vero duellator es. In arenâ pugil neminem spectatorum provocat, sed eum, qui factionis pennata vel marta se quoque pugilem proficitur: Ita tu antea in Mundo spectatorem agebas, nunc tecum diabolus, ac vero jam agis pugnatorem & pancratiasten, professum diaboli hostem; nunc versus & decretoris armis certandum. Serid res agitur. Certamen forte dedit tibi Deus, ut vinceret, & scires, quoniam omnium potentior erit sapientia. Deus tibi hæcenus suam misericordiam exhibuit, nunc & justitiam ostendit. Univerbæ viæ Domini Misericordiâ & Veritas. Deus te hæcenus ut mater brachii gestavit, nunc vero in aquas abiecit, ut tuo disceres natæ cortice. Hæc ad probandam fidem, ad exercendam virtutem, ad augendum promeritum sunt. Nam adjectio laborum, ait Chrysoctomus, incrementum meritorum est, ac firmissimum munimen nostrum, quo fecti nunquam, sive spontè, sive etiam invitè corruamus. Namque fastum ac tumorem animorum comprimit, negligentiam avertit, prudentioresque ac religiosiores efficit. Prorsus vero si quis omnia enumerare velit, plurima tentationum emolumenta reperiet, nullisque unquam ex his, qui Deo maxime chari atque acceptabiles fuerunt, sine pressuris vixit. Sin autem quidam ex istis tribulationibus emendati non sunt, non hoc illi imputandum est, qui causam emendationis præstitit, sed illorum potius negligentia & sordida.

Sed etiamnum est quæstio: Cur Deus illos extrudit in pugnam, quibus victoriam præcitat ab hoste rapiendam? Idem de Angelis queritur: Cur Deus creavit Angelos quos scivit celo extrudendos? Cur præcepit Protoplastis certæ arboris fructus ne gustarent, quos præciverat præceptum non servaturos? Cur Christus in discipulum

elegit Judam Iscarioten, quem noverat fore furem & proditorem? Eximiè & amplè respondent ad ista, Cyrillus, Hieronymus, Ambrosius, alii. Ex his nòs strictim paucula libemus. Ambrosius de paradiso differens: *An sciebat, inquit, pravarieturum Deus Adam mandata sua, an nesciebat? si nesciebat, non est ista divina potestatis assertio. Si autem sciebat, & nihilominus sciens negligenda mandavit, non est Dei aliquid superfluum præcipere. Si persuasè autem præcipit primoplasto Adæ, quod eum noverat minimè servaturum. His respondens Ambrosius: Nec in eo, inquit, lasus est vel Adam, quia mandatum accepit, vel Iudas quia electus est. Non enim necessitatem Deus vel illi pravariationis, vel huius perditionis imposuit, quia uterque, si quod acceperat, custodisset, à peccato abstinere potuisset. Ergo non in mandante culpa est, sed in pravariante peccatum est. Quod in Deo fuit, ostendit omnibus, quia omnes voluit liberare. Ergo & Adam & Judas pravariationis convincitur, quia & ille mandatum accepit, ne laberetur, & hic in Apostolum adscitus est, ut vel beneficio Dei à prodicionis affectu revocaretur: ut ita dum alii redarguuntur, Deus prodesset omnibus. Ne contra Pelagianos, c. 2.*

Cyrill. l. 4. in Iohannem cap. 30.

Deus non imposuit Adam necessitatem pravariationis, nec Judæ prodicionis.

Hieron. l. 3. contra Pelagianos, c. 2.

Cyrill. l. 4. in Iohannem cap. 30.

Ambros. l. 4. de paradiso c. 8. mihi pag. 99.

Deus non imposuit Adam necessitatem pravariationis, nec Judæ prodicionis.

Hieron. l. 3. contra Pelagianos, c. 2. Cyrill. l. 4. in Iohannem cap. 30.

A nec totum nobis permittit, ne gloriemur. Ita proflus & tentationibus nos infestari permittit Deus, ut purgemur à noxiis, erudiamur ad submissionem, probemur ad fidem, exercetamur ad promeritum & coronam. Vires etiam tentatis sufficit, ut id resistere possint tentatori. Labuntur & corruunt? id ignaviæ suæ, non præscia cognitioni divinæ imputent vitio suo vincuntur, non quia vincendos præscit Deus, qui omnes homines vult salvos fieri. Nullam pereundi legem divina prævisio & præscientia ulli hominum imponit. Vincendum te, damnandum te prævidet Deus, quia pugnare non vis, & vincere recusas, quia te ipsum damnas. Non tamen ideo causa tuæ damnationis divina est prævisio, sed causa divina prævisionis tua est damnatio. In omnibus Deus & misericors & iustus est.

Idcirco Jobi vocibus divinam opem affiduè imploremus; *Libera me, Domine, & pone me juxta te, & cuspis tuis manus pugnet contra me.* Pugnam, Domine, non detreco, tentari non refugio, sed tu, mi Deus, da mihi cor invadendum & manus ad prælium exercitatas; da spiritum relictum, qui te unum respiciat, tibi uni fidat, à te uno præmium expectet. Me igitur juxta te pone, & nullos hostium exercitus formidabo: adsint omnes Luciferi phalanges, & quidquid formidabile claudit orcus, in me unum omnia diabololorum agmina ruant, non trepidabo, tuus, mi Deus, auxiliis fretus. Timere nescit, qui cælum pro clypeo gerit.

P A R S T E R T I A
D E
D I V E R S I S R E S I S T E N D I M O D I S.

CAPVT PRIMVM.

Primus in tentatione resistendi modus,

VIGILARE.

Iohannes Abbas dicere solebat: In hac vitâ, quæ tentationibus plena, ita se homo habeat, perinde ac si in culina sedeat inter luculentum igne focum & alienum aquâ plenum medius: si ignis nimium invalescat ad mantum aqua est, quâ ignem reprimat: si caro lixanda sit, in promptu ignis est, quo aquam ferverefaciat. Ita tentato, inquit, agendum: noris, ille, quæ singulis quibusque tentationibus antidota opponat.

De tentationum natura, deque tentatoris genio dictum: Nunc porro dicendum, quâ ratione tentationibus sit resistendum. Primum omnium est Antridorum, Vigilantia. Quàm ea sit necessaria in tentationum pugna hoc caput explicabit.

§. I.

SI puer scholæ literariæ sit mancipandus, prima omnium quæstio est, num aliquid ingenii ad discendum adferat. Nam si ingenium sit pingue, durum, infelix, fractum indocile, ah mihi pater, quid Musis filium obrudis? quid asinum ad lyram admoves? ad incudem, ad stivam applica: in scholis tanta tarditas ingenii vix quidquam capiet. Ad discendas literas opus est ingenio. Ita proflus cum tentationibus sermo instituitur, pæne omnium est quæstio: Num cordatus est? Num hostis vul-

C tum subire audeat? quos animos gerit in prælium, num vir est? Nam si pavidus sit, & pelliculæ suæ metuens, apage hunc leporem à castris & armorum ulû. Pessimus in præliis comes est timor. Animus prætrepidus, non pugnam cogitat, sed fugam; jam victus ante cõgressum, victoriæ nihil speraverit. Idcirco Gedeon volente Deo proclamari iussit: *Qui formidolosus & timidus est, revertatur. Et reversi sunt ex populo viginti duo millia virorum, & tantum decem millia remanserunt.*

Militia & tentatio est vita hominis; si militi desit animus, frigebit pugna, nulla erit victoria. Hic animus opus Anea, hic pectore firmo. Ergo ante omnia, qui Christo militat, generoso sit pectore ad vigilias & labores alacriter perficiendos. His positus,

Primum adversus tentationes munimentum est VIGILANTIA. Quàm ea summè necessaria sit homini tentato, eximiè differens Bernardus: *Donec in carne est anima, inquit, inter spinas profectò versatur, & necesse est, ut patiatur inquietudines tentationum, tribulationumque aculeos. Quid si lilium est ipsa juxta sponsi verbum, videat quàm vigilem sollicitamque esse oporteat super custodia sui. supra undique spinis hinc inde aculeos intendentibus. Nec enim vel levissimam spinæ punitionem ulla tenus sustinet floris teneritudo, sed mox ut modicè premittitur, perforatur. Bene pingeris, si compungeris, multi cum sentiunt poenam, corrigunt culpam: & talis dicere potest, Converteris sum in arumna meâ, dum configitur spinâ. Spina culpa est, spina pœna est, spina falsus frater, spina vicinus est malus. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. O candens lilium, ô tener & delicata, ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis. In terrâ sunt, in aère sunt, in carne tuâ sunt, versari in his, & minime ledi*